

Бүгү чүрттарнын пролетарийлери каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 131 (11929)

1982 чылдың июнь 5, суббота

1925 чылда үлдөсөлгөттөгөн

Өртөз 3 көп.

ХОЙ АЖЫЛЫНДА ЧУГУЛА КАМПАНИЯ

Республиканың хойжулары бо юбилейлик чылда хой бурзундан 2,2 килограмм дүктү кыргып, күрүңгө 2760 тоннаны садар социалисттик хүлээлгени алган. Бо сорулганы күөсүдирде, кыргылдага баш бурунгаар эки белеткенири, ону организастыг эртерери чугула. Харысалгалыг бо кампанияга белеткел үезинде кылыр ажылдар-ла хой: пункттарын септеп, чугайлаары, кыргыкчыларны, дүк кластаар кижилерин болгаш өске-даа ажылчыларны четчелдери, электрлиг агрегаттарын, пресстерни, хачы чидилер херекселдерин болгаш дүк саваалаар, шарыры, демдектээр бугу-ле херек чүүлдерин өй-шаанда белеткен алыры, кыргылдага ажылдаар кижилерин ажал төлөвирин оларнын материалдыг сонургалын деткириңче угландыр санал тургускаш, улуска таныштырары, социалисттик чарышты дээштинг организастаары дээш өске-даа.

Амгы үеде совхозтарда бар 100 ажыг пунктунун чартык кезинден хойу ажылдарынага белен. «Бай-Тал», «УТКА 25 чылы», «Чаа орук», «О. Шынаа», «Кызыгаар» болгаш өске-даа ажыл-агыйлар кыргылдага эки белеткенири, пункттарын баш бурунгаар-ла септеп, чугайлап, кыргыкчыларны, кластаачыларын четчелдери, бугу-ле херек чүүлдерин эки мелеп алган. Чамдык совхозтар бөдүүн, чартык бөдүүн дүктүг хойларын аралап кыргырын эгелей берген.

Ынчалзажок нарын болгаш чартык нарын дүктүг хойлуг төп зонаның районнары, совхозтары хойнуң дүгү чунгалталып, хозалбаанындан кыргып эгелээр элек, анаа белеткенири алыр үе ам-даа бар дээр хөөн-биле кыргылда пункттарын белеткээрин, ажылдаар кижилерин, дериг-херекселдерин четчелдери хожудалып, чамдыктары харын чаа-ла белеткенири эгелеп турар. Чыл бүрүде каттаптар ындыг практиканы, хойну кыргып үези мырыңай чедип кээр, ам кээп дүвүрөп, далаш-биле шыңар чок белеткенир чорукту моон сонгаар болдурбазы чугула.

Эрткен чылын бистик республиканың совхозтары дүк арылгар фабрикага кулу шынарлыг хой дүк дужааганындан 321 муң рубль каражалыг болган. «Улуг-Хая», Жданов аттыг, «Күш-ажылдын хостуу», «Найрал» совхозтар хой түнүг ашкага торгатырганындан Улуг-Хем район нийтизи-биле 97 муң рубль коргалга таварышкан. Оон аңгыда, Кызыл район 60 муң, Каа-Хем—49 муң, Эрэин—44 муң рубльдин, олардан, «Тинелгел», «Енисей», «Бүрен», «Нарын» совхозтар дыка хой түнүг ашканы чидирген. Ол кандыг чылдааганындан болганы?

Бирээде, хойну электрлиг хачы-биле кыргырын чедип белеткениргел аргазы совхозтарда ам-даа долуз-биле шийгээди алдынмаан. Чамдык ажыл-агыйларын удуруткучулары, специалистери, ында партия, профэвилел организациялары ол органы непередиринче, дүрген кыргырынын мастерлерин өөредип белеткээринче чогуур кичээлгел салбайн турар. Оон уламындан хойну колдуунда хол хачызы-биле кыргаш, дүктү үзе-чаза, каттап-катап хээндектей кезип, шынарын кудулап турар.

Ийнеде, тускай курстарга өөредилге, белеткел эртпээн чамдык кижилерин дүк кластаар харысалгалыг ажылга дужа-кебже ажылдадып каар таварыгалар хаая эвес. Оларнын ажылынын шынары кандыг болуру билдиргел-ле болгай. Оон калында, тускай мергежилди-даа кластаачылар ажылынга күш четтикпейн баары, эки, багай дүктү холуй кластап кааптары кайы хой. Чүге дээрге чамдык совхозтарда кластаачыларын ажылын чөп организаставай, оларнын кижилери бүрүзүңге доктааттыг нормадан каш каттап улуг ажылды кылдырттып турар таварыгалар бар. Түннели—ажыл-агыйга каража. Ындыг чоруктары болдурбазының хемчеглерин баш удур ап чорудар ужурут.

Чинк үлетпүрге онзагай үнелиг чиг-эттин—дүктүн шынарын экижидер, оон орулгалыг бедилер төлээде, үстүнде айтыттыг чептерини чайладары-биле чергелештир хойну электрлиг хачы-биле дүрген кыргырынын аргазын калбаа-биле непередип, хой ажылдыг совхоз бүрүзүңге чүгле ол органы ажылдарын чедип алыр дээш партия, профэвилел, комсомол организациялары, көдээ Советтер, совхозтар удуруткучулары чүткүлдүг туржуп, улуг ажылды чорудар ужурут.

Хойну дүрген кыргырынын аргазын билдиргел шийгээди алган совхозтар-даа, кыргыкчы мастерлер-даа бисте хой. Ындыгларын чижээңге «Өөк», «Саян», «Кара-Хаа», «УТКА 25 чылы» совхозтары, Көдээ ажыл-агыйнын дуржулга станциязын база өскелерин-даа адап болур. Дуржулга станциязынга чыл бүрүде эртин турар конкурстарга чогууна бо ажыл-агыйларын кыргыкчылар иденпейлиг кирип, үргүчү шанаалдыг черлерин ээлеп турары-даа таварылга эвес-ле болгай.

Партия райкомнары, ажыл-агыйларда партия, профэвилел, комсомол организациялары хой кыргылдазынын үезинде кыргыкчылар, өске-даа ажылчылар ортузунга чарышты организастап, материалдыг, моральдыг деткимениң дузазы-биле оон дээштин чедип-ап, улустун ажылдарына бугу-ле таарымчалыг байдалдарын тургузар дээш организациялар, масса-политиктиг ажылды күштелдирер ужурут.

МАКТАЛДЫГ ЗВЕНО

Улуг-Хем районун «Ан-Турут» совхозта тууду-бригаданың ийи дилдирер илорамы суурнуу-журнуу талазында арыг кыдында турар. Ында ажыл-ип эртен эртеден орай көжөүгө чедир үзүктөлбөс. Чоокта чаа орум аайы-биле ол өвөзүң кижилер, бичи коллективтин ажылдап турар черинге чөдө бөрүмге ажыл кидин түдүк, илораманың даажы шилээр чүве. Оон ажылчыларын күлөр шымыр, метек-метек шыгаларыг, арып-шырайы чүлүртүп долуга берген эртер дилдирер маналарын сорт аайы-биле ыгал, машиналарга чүдүреринге эңиг кыдыр чымы салгылаан турар. Бектерер туудуктарын чүтүп өскөлтөш, илорамаже шуудун дилдирген, чай-шөлүн чөм болдулар.

Ажыл үзүктөлү бээр ара-амыда эвенонун удуруткучу, хоочун туудугу М. М. Кеппе-биле бичи када ужуражып чугалажыр аргалыг болду. Ол совхозтун үзүктөлүчүлери-биле бирээни кижи болду. 1950 чылдын эгезинде бо черге тургустулган колхозка киргеш бо хүнерге чедир чүгел тууду бригаданың, үзүктөлүшкүч чон ажаллап форуу. Колхозчу туралы бо Ан-Турут суурнуу эге таван салдып, кол туудуктарын кылдыпкан. 1961 чылда колхоз «УТКА 25 чылы» совхозтун салбыры кылдыр каттыкка бөрүгө, ол совхозтун төвтүг тууду бригаданың кирип, совхозтун-конторазы, көдээ Култура бажыны, Иштин-Хемде сес чыл школазын.

Пилорамда 6 кижи ажылдап турар. Олар ажал-ипинге мергезең, дүрүлүзүмгүл ажылчылар. Звено он бирги бичи чылдын бирги чымын чымып 125 хуу күөсеткен. Чанал, макталга-даа четкен. Бо ийги чылды база багай эвес эгелээш, бирги кварталдын пайымы 135 хуу күөсеткен. Олар хүнде 14 кубометр ийи дилдирер нормазын үр-чүдү 16-дан 18 кубометр чедир туралар. Бо чедикши-кириниң кол-ла үдөөниң—эвено кежигүнери ажал шыгалдан озадалгай демкиг ажалдап турарында болгаш чамдык үзүктөлүшкүчүлери-чүгү үезинде кылды алгыры-да, дилгит материалдарын үзүктөлүшкүч чок көп турарында. Звенола бөдүүн оналшкан ажылчыга карак-кылды, хуу нормазын үргүчү ажыр күөсетип тураларга Чойдан Дүвөлдөй, Борис Чымак-Кара хамааржыр.

Ийи дилдирер эвенонун ажылчыларын ССРЭ-нин 60 чыл оюнга күш-ажылчы бектеринг ужуражыр даш-улам күөсетилгениң ажылдап туралар.

С. СОТНАМ.

Сонгулдаларга уткуштур

БЕДИК КӨДҮРЛҮҮШКҮННҮГ

Уаус депутаттарын район, хоорай, суур, көдээ Советтерин депутаттарын кандидаттары-биле сонугучуларын ужуражылгалары үзүктүрүдүрүлгө шилээринде, тууду, транспорт, садыр организастаачылар бо хүнерге бектик көдүрүшкүңүг, ажал-ипиң бөдүлү эртин турар.

ЧӨӨН-ХЕМЧИ. «Илорам» совхозтун Чангыс-Хадын хой-журнуу бригаданың малчыны-ры район Сөвөдиниң депутаттын кандидатты, хойжу Ч. К. Монгуш-биле ужурашкан. Депутаттын кандидаттарын бээрүртергел кижизин Чадан-ла көдээ Сөвөдиниң күөсө-мунун даргазы С. Сат депутаттын кандидатты Чайна Калдар-оолунарын күш-ажылчы-намдарын болгаш хой-ипиниң чымыл-чорулдузгалыг чымыл ганирага таныштырган.

Хойжулар А. Монгуш, К. Монгуш ужуражылга хуралына санал берген. СЭКП Төп Комитетинин май (1982 чыл) Плениумунга хүлөп алган Аш-чөм программаның чүдүдүзүлүп дөтөөш, ону боттадылар даш кызымак ажылдарын хүлээген. Ылангы хойун баш санын «Стрелки», «Продуктуу» бедилерин айтыргаларына доктагалы. Сонугучулар депутаттын кандидаттыг чыгыларын берген. Кышталарга чунар-бажыкчыларын туттурарын билдирген.

Депутаттын кандидатты Ч. К. Монгуш сес алгаш, улуг бүдүрүлгө көргүскени даш сонугучуларга өөрүп четтиргени илереткеш, идегелге төлөтүп болуру-биле оналшкан.

Район, көдээ Советтерин депутаттарын кандидаттарын ужуражылга хуралдарына чүве чугалааш, чоңуң эрге-ажы даш кызымак ажылдарын азаанар.

БАРЫН-ХЕМЧИ. В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дугу» комбинаттын бөдүүн руудан даг-дуг арылгар чегине Ан-Дурак хоорай Сөвөдиниң депутаттын кандидатты дериг-лер машинин К. Х. Макар-биле сонугучуларын ужуражылга болуу эртен.

Депутаттын кандидатты-биле ужуражылга сонугучулар санал берген, бүдүрүлгениң пайымы оналшканы күөсүдирин, күш-ажылдын салгыла-турумуң быжылгаларын айтыргаларына доктагалы. Сонугучулар депутаттын кандидатты К. Х. Макар чыгыларын берген, ылангы хөдө дооуун-дооурукты эвэ-жедир даш чогуур хемчеглерин алыры чугалааш.

Барлык көдээ Сөвөдинде депутаттын кандидатты «Барлык» совхозтун механизатору А. С. Хоомуш-биле сонугучуларын ужуражылга хуу туралыга болган. Ужуражылга үезинде анаа чыгыларын СЭКП ТК-нын май (1982 чыл) Плениумун шийттиргени амдыралга боттадылар даш хуу ажылдарын эки шынарыг чорударын, бүдүрүлгүг ажылдарын хүлөтүлгө берген.

Тоора-Хемниң ийи ажыл-агый черинг тракториз Солун-оол Донук он бирги бичи чылдын ийги чымын эгезинден бээр планын оналдаларын-үргүчү ажыр күөсетип келген. Бо чылдын бирги кварталынын пайымы ол 100,5 хуу күөсеткен. Ажыл-ипинге кызымак ажылчынын херек чоруун районун хундулел самбыразында кирген.

Хүлээнген ажылын ан сеткилдиг күөсетип, башкарып турар техниканың каныгы, ону үргүчү үзүп-чаап, эки ажал, кылып ап чоруу боорга кады ажылдап турар шөвөр ону аажо хундулээр.

ЧУРУНТА: тракторист Солун-оол Донук.

Г. МЕЛЬНИКОВТУҢ ФОТОЗУ.

Энергия камналгазы

ТИИЛЕКЧИЛЕРНИ ИЛЕРЕТКЕН

СЭКП-ниң XXVI съездинин шийттиргени, ССРЭ-ниң профэвилелеринин XVII съездинин СЭКП ТК-нын Чыгыш секретары эш Л. И. Брейневтин чугаалында айткан соругдарынын амды-ралга боттадырышканын, республиканың совхозтары, тургуну, транспорттук үзүктүрүш коллективтери бо чылдын бирги кварталында электр, чымыг энергияларын болгаш одаар чүдүлү камналгалыг чарыктарына чамдык чедикшилерин чедип алган Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профэвилелдеринин область чөвүлели демдегалы. Ол үениң иштинде 5067 тонна чижээлгел ага-ган одаар чүдү, 301 тонна кы-вар-лаар материал камнал-гынал. 3270 муң киловатт-шак электр энергияны кам-нал алдыр экономиктиг ажал-чы бээр 30 техниктиг хемчег-лер кылдынгы.

Чамдык чедикшилер бар-ла болза, нивитиз-биле ре-спублика 4090,1 муң киловатт-шак электр энергияны 4050 Гкал чымыг энергияны чарыктарына хергелештир-ажыр чарыдала. Үлөтүрүдө ажыр чарыдала 6,5 хуу, тууду-ла—3,3, транспортта—2,6, кө-дээ ажыл-агыйда—5,3 хуу. Со-

циалисттик чарышта кирип турар 20 совхозтун 9-у 2328 муң киловатт-шакты ажыр чарыдала. «Тыва даг-дугу», «Тыва кобальт», «Тууду кесер-тең» комбинаттар, Кызыл-дың № 1 АТБ-ы, найымсал-дың ээт комбинаты, ээт-чөм аалганы бүдүрү завод, Тыва-нын сүт комбинаты, Сельхо-х-дүрүмүрүн Кызылда ТБ-ы, Устү-Энисейнин балык заво-ду электр болгаш чымыг энергияларын, одаар чүдүлү камналгалыг чарыктарын пайымы дагалдарынын күөсүдирин уукеш. 1982 чылда электр, чымыг энергияларын камналгалыгын органи-

ЧЕХОСЛОВАК ДЕЛЕГАЦИЯ УЛЬЯНОВСКИДЕ

ЧКП ТК-ны Чыгыш сек-ретари, ЧССР-ниң Президен-ти Г. Гусак баштадыр Че-хословак Социалисттик Респу-бликаны партия-чааң дол-оога июнь 3-те Москвадан Уляновскиге чорупкан. Ол делегация СЭКП ТК-нын, ССРЭ-нин Дээди Сөвөдиниң Президиумунуң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чалаанын «Ауугар Совет Эви-лелине абанын пайыралыг аяп-чоруун кылдып чоруп ту-рар.

Г. Гусакты, делегация кежи-гүнериниң аэропортуга СЭКП ТК-нын Чыгыш секретари, ССРЭ-нин Дээди Сөвөдиниң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брейнев, СЭКП ТК-нын Политбюро кежигүчү, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Тихонов, СЭКП ТК-нын Политбюро кежигүчү, ССРЭ-ниң даштын херектер министри А. А. Громико, СЭКП ТК-нын Политбюро кежигүчү, СЭКП ТК-нын секре-тары К. У. Черненко, СЭКП ТК-нын Политбюро кежигүчү, ССРЭ-ниң Дээди Сөвөдиниң Президиумунуң Даргазы В. В. Кузнецов, СЭКП ТК-нын Политбюро кежигүчүгүг кайдала, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы М. С. Соломенцев, абанын өске-даа кижилери барып үдөөн.

Москвадан ужулуп үери-нин мурунда Г. Гусак ССРЭ-нин Эртемгер академиязынын Президиумунуң хуралына олурткан, 1981 чылдын Карл Маркс аттыг Алдын ме-далын Г. Гусакты тыспыр-нын бөдүлүгү анаа болган. Нийтилер эртемдеринин тала-зынга шыгалгангач ачы-хавы-лазы даш академиянын ол дээди шанаалын тыспыр.

Шанал тыспырын бөдүл-гүг СЭКП ТК-нын секретари М. В. Зиминин, абанын өске-даа кижилери чорал. Уляновск аэропортуга де-легацияны СЭКП Уляновск

обкомунун бирги секретари И. М. Кузнецов, обкомунуң даргазы А. М. Болотов, об-ластан болгаш хоорайнын өс-ке-даа удуруткучулары утка-лар. Ажылчы чондарын тээл-челер алы-думча чехослова-кылар аалчыларга ийи ба-йыр чедир турал.

Г. Гусак, делегация кежи-гүнери В. И. Ленинге турса-каалдыг баарыга чечектер салган. Области болгаш хоорай-нын партия база совет уду-руткучулары-биле СЭКП обко-мунга делегациянын ужура-жылгыны болган. Ийги-чинин төртүттүгүн черинин ажылчы чоннары СЭКП-ниң XXVI съездинин шийттир-лерин амдыралда канчаар боттадырып, ССРЭ-ниң 60 чылдыга алдар болдурган со-циалисттик чарышты кайчаар непередип турары-биле че-хослован өнүктүр танышкан.

Ол делегация Уляновски-ни В. И. Ленин аттыг авто-мобиль заводунга чорал.

Кежээ Ленинниң турсака-алды улуз заводы совет-чехо-слован кийраал митингине болган.

Эш Г. Гусактың чугаалын чымылдар алып чашка-шканы-биле уткаан. Чехо-словакияны Коммунисттик партиялыг улуг Ленинниң ре-волюстуг чатыргалыг чор-гаарлыгынын-биле ужу-тулга болдурган, дүрүлүзүмгү болгаш улам ийи демсөөжү деп шийттирген коруктуң ээрттиргени эртинен оор-тап ап турар деп, ол чугалааш.

СЭКП-ниң XXVI съезди-нин шийттиргени амдырал-га боттадылар талазы-биле тургузукчу ажыл-ипинге со-вет уаус улуг чедикшилер-га болуру Г. Гусак күзөөн.

СЭКП ТК-нын секретари К. В. Русаков, абанын өске-даа кижилери, чуртка аяп-чо-рука ол делегацияны үдөп чоруп кижилер митингиге киришкен.

(СЭТА).

«РСФСР-ниң күш-культуразынын алдарлыг ажылдакчызы» деп хундулуг атты тургузар дугайында РСФСР-ниң Дээди Сөвөдиниң Президиумунуң чарлыы

РСФСР-ниң Дээди Сөвө-диниң Президиумунуң докта-лы бола:

1. «РСФСР-ниң күш-куль-туразынын алдарлыг ажылдак-чызы» деп хундулуг атты тур-гузар.

2. «РСФСР-ниң күш-куль-туразынын алдарлыг ажылдак-чызы» деп хундулуг аттын дугайында Дүрүмү болган «РСФСР-ниң күш-культу-разынын алдарлыг ажылдак-чызы» деп херек демдегиле та-йылдырып бадмалар (капы-рылга кылдыр кирген).

3. «РСФСР-ниң культу-разынын алдарлыг ажылдакчы-зы» деп хундулуг атты тургу-зар дугайында РСФСР-ниң Дээди Сөвөдиниң Президиумунуң 1964 чылдын май 26-да Чар-лымыга болган ол Чарлы-биле бадмалар Дүрүмгө ведомстволары, 1964 чылдын № 21, 331-ги чүлү, 1967 чылдын № 16, 308-ги чүлү, 1977 чылдын № 19, 461-ги чүлү, 1978 чылдын № 43, 1142-ги чүлү, 1981 чылдын № 6, 246-гы чүлү) дараазында ескерил-гелерин киирер.

Чарыктын 1-ги чүлүгүн бирги кезээнин абазын ка-зыыр:

«Күш-культуразынын, спорт дерикшилеринин күш-куль-тура организастааларынын, күш-культуразы болгаш спортту хөгжүдериң улуг РСФСР-ниң Дээди Сөвөди-ниң Президиумунуң Даргазы М. ЯСНОВ.

РСФСР-ниң Дээди Сөвөди-ниң Президиумунуң Секретары Х. НЕШНОВ.

Москва, 1982 чылдын июнь 3.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвө-диниң Президиумунуң Хунду-лел бижигиле эш З. С. Кууларын шаңгалар дугайында

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВӨДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫ

Улаус өөредилге системазын-га хей чылдарда үр-түңнелиг ажылдап келген даш база төртүтүгүн хундулел бээр 50 халааны-биле холбаштыр Кызылдың № 2 ортумак шко-лазын директору Зоя Сун-деевна Кууларын Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөди-ниң Президиумунуң Хундулел би-жи-биле шаңгалар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвө-диниң Президиумунуң Даргазы М. МЕНДУМЕ.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвө-диниң Президиумунуң Секретары И. БОЙДУ.

Кызыл хоорай, 1982 чылдын июнь 4.

АНЫЯКТАР БРИГАДЫНДА

Тес-Хем районун амды-лар хандырылга бүдүрүлгө эр-гелелини Самагалдайла даа-райыга ленинде калбаган со-циалисттик чарышча комму-нист Майя Алдын-Херел удуруткан комсомолчу-ажи-лтарын чинк хен даараар бри-гадазы чыгыс эвес улаа ты-педия болуп келген. Комсо-молчу-ажильтарын бо бри-гадзы комсомолдун XIX съез-динин айттыганын хундулел 1982 чылдын чартык чыл пла-нын чедикшилерин күөсеткен.

Бичик кор.

М. ООРИЖАК. Барың-Хемтик район.

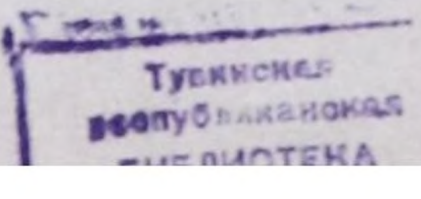
МАГАДЫЛАЛ БАР

Улуг-Хемниң ийи ажыл-агыйынын бригадаларынын аразында ССРЭ-нин 60 чы-лым телептиг уткуур даш күш-ажылчы чарын калба-рын, коллектив бүрүз со-циалисттик хүлээлгени, планын оналдаларын ай-ланымда күөсетип келген. Оң түнүгүнде ажал-агый эртен айттары-продукция сайгарарынын пайымы 103 хуу күөсеткен.

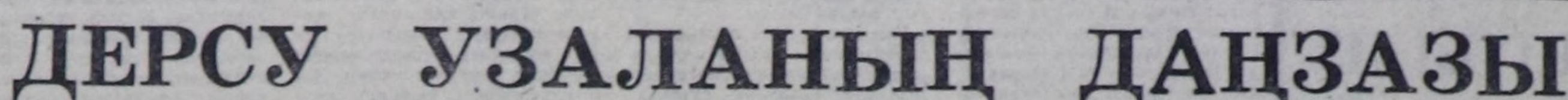
Планын даалгаларын күөсүдиргени Чербиниң ийи пуштуу эки кирип, планын алыр 920 кубометр ийиңи белеткеш, херек-аскитерге чоруткан.

Ийи белеткелдеринин ажал-агый хайымшымын чоруп, ийиңи кварталын оналдаларынын күөсүдиргени магадылалды тургузуп турар.

П. ВАНЬКОВ.

3-кү арын ● 1982 ч. ● июнь 5

СОЛУН НЕДЕЛЯД
6 КАТАП ҮНЕР